

Podziękowania autorki

Do powstania tej książki przyczyniło się wielu ludzi z różnych stron świata, dla których poznanie głęboko ukrytego błędu tkwiącego w obecnie funkcjonującym systemie monetarnym było równie zaskakujące jak dla mnie, kiedy odkryłam to po raz pierwszy.

Ich entuzjazm i zainteresowanie analizą oraz rozwiązaniem tego problemu doprowadziły mnie do przekonania, że zagadnienie to powinno zostać przedstawione w sposób, który byłby zrozumiały dla każdego.

Szczególnie podziękować chcę trzem nauczycielom: Helmutowi Creutzowi, prof. dr Dieterowi Suhrowi oraz Gesimie Vogel. Dalsze podziękowania kieruję do wszystkich osób odpowiedzialnych za ten projekt w Seva International oraz do mojego nowego wydawcy Shrikumara Poddara z Lansing (Michigan, USA).

Pragnę również podziękować mojemu mężowi oraz współautorowi, prof. Declanowi Kennedy'emu, którego stałe wsparcie moralne, redakcyjne i praktyczne pozwoliło mi pokonać trudności na drodze do ukończenia tej pracy.

Ilustracje zawarte w tej książce oparte zostały na wykresach opracowanych i sporządzonych przez Helmuta Creutza. Wszystkie dane statystyczne, za wyjątkiem rysunków odnoszących się do odsetek, zaczerpnięte zostały z publikacji Banku Centralnego RFN, Federalnego Biura Statystycznego oraz innych oficjalnych dokumentów z okresu przed zjednoczeniem. Z tych danych wyprobowane zostały kalkulacje dotyczące odsetek.

*Prof. Dr Margrit Kennedy
Steyerberg, Niemcy, styczeń 1995
tłum. z angielskiego Piotr Jurczak*

Spis treści:

Od wydawcy	5
Od wydawcy wersji anglojęzycznej	8
Podziękowania autorki	9
Wstęp	12
1. Cztery zasadnicze nieporozumienia	
dotyczące funkcji pieniądza	15
- Nieporozumienie nr 1: Jest tylko jeden rodzaj wzrostu	18
- Nieporozumienie nr 2: Odsetki płacimy tylko wtedy, gdy zaciągamy pożyczkę pieniężną	22
- Nieporozumienie nr 3: Obecny system monetarny służy wszystkim w tym samym stopniu	24
- Nieporozumienie nr 4: Inflacja jest integralną częścią każdego systemu monetarnego	29
2. Tworzenie pieniądza wolnego od inflacji i odsetek	33
- Zastąpienie oprocentowania opłatą cyrkulacyjną	36
- Pierwsze eksperymenty modelowe	37
- Potrzeba reformy własności ziemskiej	42
- Potrzeba reformy systemu podatkowego	46
3. Kto zyskiwałby na nowym systemie monetarnym?	49
- Korzyści ogólne	52
- Luki systemu monetarnego	53
- Zalety dla regionu lub kraju, który wprowadziłby te zmiany jako pierwszy	59
- Bogaci	61
- Biedni	65
- Kościoły i grupy wyznaniowe	71
- Handel i przemysł	73
- Rolnicy	75

- Ekolodzy i artyści	77
- Kobiety	79
4. Lekcje, których dostarcza historia	81
- Pieniądz brakteatowy w Europie średniowiecznej	84
- Republika weimarska i standard złota	85
5. Reforma monetarna w kontekście ogólnoswiatowych przemian: przykład możliwej zmiany	89
- Ewolucja zamiast rewolucji	91
- Rozwiązania możliwe w niedalekiej przyszłości	93
- Opłata postojowa tworzy system pieniądza neutralnego	95
6. Co można zrobić w okresie przejściowym	97
- Pogłębianie wiedzy, upowszechnianie zagadnienia	99
- Sponsorowane modele eksperymentalne	100
- Zapoczątkowanie systemu lokalnej wymiany handlowej	101
- Wspieranie etycznego inwestowania	102
7. Współczesne przykłady praktyczne:	
załączki nowej ekonomii	105
- LETS	108
- Sieć WIR i jej podobne stowarzyszenia	113
- Bank Spółdzielczy J. A. K.	115
- Zalety i wady systemu alternatywnego pieniądza i pożyczek ..	117
Dodatki	
Literatura	125
Spis rysunków	128
Organizacje	129
Czasopisma	133
Polskie kontakty	134
Recenzje	138
O książce	140

WSTĘP

Pieniądz jest miarą, przy pomocy której formułowana jest większość koncepcji gospodarczych. Ekonomisci posługują się nią tak, jak kupcy kilogramem, a architekci metrem. Lecz rzadko poddają w wątpliwość sposób, w jaki miara ta funkcjonuje i równie rzadko badają powód, dla którego – w przeciwieństwie do metra czy kilograma – nie jest to stała jednostka miary, lecz zmieniająca swoją wartość prawie, jak to się dzieje obecnie, z dnia na dzień.

Książka niniejsza traktuje o sposobie, w jaki funkcjonuje pieniądz. Przedstawia ona przyczyny permanentnej fluktuacji jednej z najważniejszych dla nas wszystkich jednostek miary i objaśnia, dlaczego pieniądz nie tylko utrzymuje świat „w ruchu” (*money makes the world go round*), lecz jednocześnie wywołuje niszczące kryzysy. Stara się ona wykazać, że ogromne zadłużenie krajów „trzeciego świata”, podobnie jak i zjawisko bezrobocia i degradacja środowiska naturalnego, produkcja broni i budowa elektrowni atomowych związane są z owym mechanizmem, który utrzymuje pieniądz w obiegu: to jest z mechanizmem powstawania odsetek (procentów) i ich pochodnej, czyli odsetek składanych (odsetek od odsetek). Odsetek, czyli tzw. procent to według amerykańskiego historyka ekonomii, Johna L. Kinga „niewidzialna maszyna niszcząca” działająca w tzw. gospodarkach wolnorynkowych.

Nie jest rzeczą tak trudną, jak by się mogło wydawać, zastąpienie tego utrzymującego pieniądz w ciągłym obiegu mechanizmu innym, lepszym.

Jakkolwiek proponowane w niniejszej książce rozwiązanie znane było niektórym ludziom od początku naszego stulecia, to zastosowanie tego rozwiązania w praktyce zdaje się być właśnie obecnie bardziej naglące, niż kiedykolwiek dotąd ze względu na tempo, w jakim problemy wynikające z istniejącego systemu monetarnego przybrały w ostatnich latach na całym świecie na sile. Tak więc każdy dzisiaj zdaje sobie sprawę z tego, że długi krajów „trzeciego świata” nie mogą praktycznie zostać spłacone, że położenie

najbardziej niebezpiecznej części społeczeństw wysoko uprzemysłowionych ulega stałemu pogorszeniu, a próby zalecenia chorobowych symptomów sytuację tę tylko komplikują. Wybitni znawcy bankowości domagają się fundamentalnych przemian i ten problem właśnie... stał się przedmiotem niniejszej książki.

Nie stawia ona sobie jednak za zadanie wytknąć komukolwiek błędy, lecz pragnie postawić pewien problem we właściwym dla niego wymiarze, ukazując jednocześnie możliwość dokonania zmiany znaną jedynie nielicznym z ekspertów z zakresu ekonomii, o szeroko rozumianej opinii publicznej nawet nie wspominając. Problem to jednak zbyt istotny, by pozostawić jedynie ekspertom do uznania kwestię, czy powinien być on poddany pod publiczną debatę i przez wszystkich rozumiany.

Tak więc tym, co książkę niniejszą szczególnie wyróżnia jest sposób najprostszego z możliwych przedstawienia tego złożonego problemu tak, by każdy, kto posługuje się pieniądzem mógł zrozumieć, na czym polega istota gry, do której on służy.

Dwie kolejne cechy szczególne tej książki polegają na tym, że w przeciwieństwie do innych, które w przeszłości już zajmowały się tym zagadnieniem, przedstawia ona wizję tego, w jaki sposób proponowane przejście do nowego systemu pieniężnego oznaczać by mogło w tym szczególnym czasie, w jakim przyszło nam żyć zysk dla wszystkich, oraz odpowiada na pytanie, jakie środki każdy może przedsięwziąć sam w celu spowodowania koniecznych przeobrażeń.